

AMBRUS ANDRÁS színész, író, 1925. november 29-én született Székelyföldön, Gyergyóalfaluban. Észak-Erdély visszatérte után – a „kicsi magyarvilág” idején – három évet járt gimnáziumba, majd mint önkéntes katona az újvidéki repülősofőknél kapott kiképzést. A háborút sikerült átveszelnie rövid frontszolgálat és fogság árán, majd hazatérve Alfaluba ifjúsági vezetőnek jelölte a Magyar Népi Szövetség. Pár évi igyekezet után úgy érezte, hogy Romániában egyenjogúságot a magyarság immár nem remélhet, azért nekivágott a világnak. De a Dunántúlon útját állta egy újsághirdetés: a Színház- és Filmművészeti Főiskola várt jelentkezőket a Népi Kollégiumba. 1953-ban kapott színészi oklevelet. Jelentős film- és rádiós szerepei, színházi alakításai, önálló estjei tették nem csak hazánkban, hanem a határainkon túli magyarság körében is elismertté. Első irodalmi munkája *Gyergyó* címen 1959-ben jelent meg. Évtizedeken át érlelte a *Székely Trianon* című második regényét.

Szüülőfalujától való kényszerű távolléte máig tart, de ahogy maga írja: *„a honvágy nemcsak kínozott, hanem ösztökélt is, hogy írjam meg szülőföldem Trianon utáni történetét. Ezt a gyermekkorombeli (román) világot – egy székely falu küzdelmét a nemzeti és gazdasági létért – festettem újra a mostani eszemmel és ismereteim szerint.”*

Ambrus András

SZÉKELY TRIANON

regény

• *második kiadás* •

Pomáz, 2014

A gyalogút hazafelé már sokkal oldottabb volt. Szinte megdicsőültek, ám meg is vidámodtak a Boldogságos Szűzanya szobrának látványától. Úgy érezték, hogy bűnbocsánatot nyertek, és óhajaik teljesülésében reménykedni lehet immár.

Még a nagy hegyeken túli Marosszék falvainak is volt haszna abból, hogy Gyergyóban megpezdült az élet: kétszer annyi gyümölcsöt, kukoricát, búzát lehetett odavinni szekéren, s mindjárt készpénzzel fizettek. De nem örülhettek a távolabbi szász községek lakói, ahova a gyergyóiak szoktak elmenni. Még a háború alatt sem szünetelt a cserekereskedés, akkor is többen vállalták azt a hat napig tartó utat. Ám az utóbbi években Marosfalváról egyáltalán nem vittek semmit.

Kleischer Fricit minduntalan nyaggatta az édesapja, hogy mi lehet Gyergyóban? Egyszer még fel is kereste vásárhelyi irodájában, hogy nézné már meg, él-e, hal-e Huszár Magyar Sándor. Többször elengedte füle mellett a kérést, csak sokadjára kezdett a gondolattal foglalkozni, hogy hátha lenne alkalom újra olyan üzletet kötni, mint nem is oly régen a szarufákkal, amelynek köszönhetően irodát nyithatott Maros megye székhelyén. Másik ösztöke is volt, amit magának sem akart bevallani: meg kellene látogatni iskolatársát, aki immár ismert jogász, s akitől el kellene lesni a nagy titkot, hiszen minden pert meg tud nyerni, amit elvállal! Egy pénteki tárgyalás amúgy is elmarad, tehát e hétnek vége jó alkalom.

Estefelé szállt le Szentmiklóson a vonatról, amely csak félórányit késett. Egy kajla siheder szaladt el az orra előtt két kis bőrönddel, s lódította fel azokat az első osztályú kocsi peronjára, majd kicsit meggörbülve s vigyorogva várta a fizetséget, mint mutatványért egy kiskutya. Meg is kapta mindjárt, méghozzá egy választékosan öltözött, csinos hölgytől, aki ezután fellibbent a peronra. Közben visszacsicssergett, kicsit raccsolva, de magyarul az őt követő előkelő, idős úrnak.

Eszébe villant, hogy ugyan kik lehettek ezek, de már ott hajlongott előtte a hordár, hogy nem óhajtja-e igénybe venni a fogatot? Éppen amikor fellépett az egylovas konflisra, akkor gyulladtak ki az állomás körül a villanykörték, de végig a kilométernyi út mentén. A főtéren is érte megfélemlítés, mert a lovacska egyszerre toporzékolni kezdett, farhámba ült, alig lehetett közelebb hajtani a vendéglőhöz. A bejárat előtt ugyanis autómobil állt, egy csillogó fekete Bugatti. A szállodácska söntéséből vidám zsidobongás és biliárdgolyók csattogása hallatszott. Bent nagy fényesség

fogadta és tömény cigarettafüst. A nyurga, kesehajú tulajdonos sietett eléje a pult mögül.

– Isten hozta, doktor úr! Étellel sajnos nem szolgálhatok, mert Dévai doktor úr rám parancsolt, hogy „Fricinek egy falatot se!”

– Ejha, és Dévai úr honnan értesült az érkezésemről?

– Engedelmével... én árultam el neki, hogy érdeklődött iránta, amikor szobát tetszett foglalni.

– De nem állva kell várnom, ugye? – kérdezte nagy ijedséget színelve.

– A helyfoglalás megengedett, és még italt is fogyaszthat. De csak keveset, mert mindjárt vége van az értekezésnek. Tetszik tudni – ült le mellette, hogy a suttogás is érthető legyen –, a helybéli örmények gyűltek össze megbeszélésre... Dévai úrban van minden reményünk, mert ezek az eszelős román vezetők azt mondják: „Ha a magyarok alatt magyar-örmények voltak, akkor legyetek most román-örmények!” Ilyen egyszerű, nemde?... Én csak sógorom által vagyok érdekelt a dologban, de akkor is felháborít... Hozok olvasnivalót!

Egészen végigböngészte a helybéli négyoldalas lapot, mikor az ebédlőterem felől székek tologatása hallatszott. Elsőnek barátja lépett ki, és hangzott a régi jelszó, „Nini-i-i... Frici-i-i-i!”

– Hahó-ó-ó... Janó-ó-ó! – viszonzta kicsit zavartan.

Sokan jöttek még ki a termecskéből; mind jól öltözött, többnyire idős férfiak, s csupa örmény nevet mormoltak neki a bemutatkozásnál.

– Legjobbkor érkezted, éppen segítségre szorulok! – örvendezett Dévai.

– Feleségem és apósom hirtelen kellett elutazzanak. Tudod, megboldogult anyósom egyik rokona a francia követségen titkár, és üzent, hogy feltétlenül és nyomban találkozni akar velük... Éppen arra a vonatra ültök, mellyel te érkezted. Ha tudom, akkor megvártalak volna, s nem sietek erre az értekezésre! Hanem otthon három vacsorával kell megküzdünk!... Gyerünk, gyerünk!

Nem ültök be mindjárt az autóba, mert azt Frici nézegette, dicsérgette, az ülésen is izgett-mozgott, mintha igazítaná ülepét a párnázathoz.

A két éles fénykéve végigmeszelte a főtér melletti épületeket, miközben a térről felfelé kanyarodtak. Ebből már érzékelhette a vendég, hogy nem Marosfalvára, hanem ellenkező irányba vezet az út. Barátja mindjárt tájékoztatta:

– Isteni szerencsénkre az előző megyei prefektus nagyon mohó volt, hamarjában egy várkastélyt építtetett magának. A majdnem kész épület árverésre került, ő pedig eltűnt, mint a kámfor! Kapóra jött nekünk, mert

apósom is ideköltözött. Nincs messze, pár perc kocsival. Csak a lovak ne félnének annyira! – méltatlankodott, mert éppen feltűnt a fényben egy szekér, a gebék megtáptosodtak, kétlábton kezdtek hátrálni, s a szekér majdnem keresztbe fordult.

– Ez nem is veszélytelen! – állapította meg Frici.

– Szerencsére nálunk nincs bivaly, mert Maros megyében egy csorda megriadt valami masinától, kivéve a bikát, mert az leszegett fejfel vágta-tott szembe vele. El is pusztult nyomban. Hát ez férfias cselekedet, nem?

– Egy sereg hölgy védelmében mi is nekimmennénk akár egy mozdony-nak! Egyetlenért is mit meg nem kockáztat az ember... amikor fiatal!

Nemsokára kanyarodtak le az útról a hegyoldal „hónalja” felé, ahol csakugyan egy kicsi várkastélyt cirógatott végig a kanyarodó kocsilámpáinak fénye, s a kapu szárnyai mintha maguktól nyíltak volna. Egy bajszos férfi tartotta a viharlámpát, annak gyér fénye a díszes bejáratot világította meg.

– Az apósom lakik alul, meséltem róla... a maradék vagyonból valamit meg tudott menteni a trianoni döntés után. Ez kivételes eset, s köszönhető a Franciaországban született egykori feleségének – magyarázta Dévai, szinte mentegetődzve.

A felső szinten egy tágas előszobán vagy inkább előcsarnokon át mentek a barokk bútorokkal ízlésesen berendezett helyiségbe, ahol terített asztal várt rájuk. Ketten is ott tüsténkedtek körülöttük: egy idős asszony meg egy leányka. Gyorsan meg kellett inni egy kis töményt, hogy oldódjon a feszültség.

– Azért ti sem voltatok szegények! És én mindig kaptam tőled kölcsönt! – mondta Frici, aki a vacsora és a harmadik pohár bor után már bátor-kodott szemügyre venni a helyiséget, melynek közepén csüngött egy huzigálható csillár, benne négy különálló petróleumlámpával. Egy festmény hívta fel magára a figyelmet, mivel a bejáratnál szemközt függött: csillogó jégen korcsolyázó hölgy, amint éppen nekilendül, készül valami nagy-nagy száguldásra. Közelebbről felismerte, hogy ő az, aki felszállt nemrég a vonatra, tehát barátja felesége.

– A te műved? – kérdezte.

– No nem, nem, régebbi, és profi munka! – szabadkozott a házigazda, s mindjárt elővett egy albumot, melyből kicsúszott egy fotográfia, amit nyilván beragasztásra szántak. Erről is a feleség mosolygott, mellette egy fekete hajú, sudár legényke, vállán fényes korcsolya csüngött.

– Ez rokon?

– Áh, dehogya, az itteni gimnázium egyik diákja; nagy tehetség, országos versenyen második helyezett, és nemzetközi mérkőzésen is indulni fog majd. Egyébként nejem az ő mestere, egész télen foglalkozik néhány diákkal, legtöbbit ezzel, aki a főprefektus fia! Nincs annyi kincs, amivel így meg lehetett volna nyerni egy megyefőnököt, lohasztani a magyarok iránti undorát! Sajnos ilyen fedezék kell mostanában, hogy megvethessük a lábunkat.

– Bárcsak nekünk volna! – gondolta a vendég, s immár csak félfüllel tudott figyelni a magyarázatra, melyet egy-egy fényképhez barátja fűzött, hogy az Alpoknak melyik részét látjuk, milyen volt a megboldogult anyósa, akit maga sem ismert; mennyit kellett izgulnia azért, hogy a felesége be tud-e illeszkedni ilyen félreeső, kicsi városban.

– Mintha Gyergyóban született volna! – mondta boldogan Dévai. – Nagy-nagy örömeire itt a tél november végétől március elejéig tart, tehát lehet korcsolyázni!

– Nekem is ki kellene találnom valamit!... A mi apró községeink egyre szegényednek. Az utóbbi években alig jött gyergyói szekér a falunkba fenyőáruval, nyakunkon maradt legfőbb termékünk, a bor. Fáterom noszogat szüntelen, hogy nézzem már meg, mi történt Marosfalván, ahonnan többen is jártak hozzánk, például Huszár Sándorék!

– Az ám, majdnem megfeledkeztem róla – motyogta a házigazda, és egy borítékot vett elő. – Ebben meghívó lapul. Holnap lesz egy esküvő Marosfalván, melyre hivatalos vagyok. Magam tétováztam, de most már elmegyek, illetve megyünk. Holnap délelőtt tárgyalok néhány ügyfelemmel, amire készülnöm kell, másként itt töltenéd az éjszakát. Úgy délidőtől várok értesítést apósoméktől, azután indulunk a szemközti hegyek alá... De nagyon szegényes ebédet rendelj, mert egy székely lakodalomban enni-inni kell!

Engedelmes volt a jó barát, mindössze egy kis adag berbécstokányt fogyasztott, s csak borvizet ivott utána. Aztán várt, várt. Végre úgy négy óra tájt megszólalt odakint az autóduda.

– Elnézésemet kérem – fogadta a barátja, amikor már ő is beült, és neki-lódultak.– Most értesített a feleségem: minden rendben. A telefon pedig úgy működik, mint minden, kétszer is megszakadt. De végül sikerült pár szót váltani... Látod, ott balra – mondta később, amikor már a városka végéhez közeledtek. – Átellenben az állomással, ott van a villanytelep. Ezt is Marosfalvának köszönheti a város, illetve annak, hogy az állomás alatt megépült a nagy fűrészsüzem...

– Úristen – hüledezett Frici. – Hány gatter működik ott, hiszen két olyan nagy kémény füstölög, amelyet még soha nem láttam.

– Bizony, egyszerre nyolc vagy tíz rönköt is fel lehet szeletelni deszkának. Ha a telefon miatt nem kések ennyit, akkor be is mentünk volna megnézni.

Tíz perc sem kellett Marosfalváig, de a házak között már óvatosabban haladtak, mert ludak csapatja rebtent szét, s több esetben szaladt át előttük egy-egy tyúk, mindegyik a legutolsó pillanatban, mintha nem érne rá. A kutyák pedig eszelősen vicsorogtak feléjük. Frici a templomtérig már láthatta a falut, de az erdő felőli nagy házak hosszú sorát először. Egy enyhe „s” kanyar után fogytak el az épületek, majd következett a Maros hídja, ahonnan már csak öt perc kellett az erdő aljáig.

– Íme, meg is érkeztünk Udvarmezőbe! – mutatott a völgy felé Dévai.

– Ez valóban egy óriási „udvar”, amit három oldalról hegyek határolnak. S ott, belül egy kisebb, valódi udvar, de az is vagy félholdnyi! – alapította meg Frici, miközben mentek tovább egy rövidke bekötőúton, majd balra kanyarodtak, ahol hívogatta őket a tárt kapu, két nagy szárnya ott ásított feléjük, ahol a főút hirtelen jobbra elfordul, hogy aztán kanyarogva kapaszkodjon fel a hegyre.

És máris szemügyre vehették a terjedelmes, újdonszerű, kihegyezett deszkával bekerített portát. Szemközt tornácos gerendaház, azon túl bővízű patak csobogott, még odébb magaslott a hegyoldal. A tornác előtt terített asztalok sora, amelyek mellől vagy harmincan ugrottak fel, s in-tegettek feléjük. Néhány arc még Fricinek sem volt ismeretlen: Fejér Mihály, Huszár Magyar, no meg a zenészek.

Takács Bálint vált ki a sokaságból, ő is, mint majdnem mindnyájan, fehér harisnyát, fekete mellényt és rövid kabátot viselt. A váratlan vendégnek bemutatkozott, utána tessékelte is asztalhoz őket, még hozzá éppen szemközt a tornáccal, az ifjú pár közelében kínált helyet. Ő maga nem ült le, hanem csendre intette az ünneplőket.

– Az a megtiszteltetés ért bennünket – mondta emelt hangon –, hogy köszönhetjük körünkben Dévai és Kleischer doktor urakat. Szerencsére éppen jókor érkeztek, mert községünk poétája most köszönti az ifjú párt.

Az idős versfaragó emelkedett szólásra, s nemcsak a bajuszát törölte meg mindjárt, hanem a két bozontos szemöldökét is igazítani kellett.

– Szemeszőre Álózsai bának hívja mindenki! – súgta barátjának Dévai, majd biztatták ők is: „Halljuk-halljuk!”

És Álózsi bácsi felemelt fejjel, behunyt szemmel kezdte mondani versikéjét, de olyan hangosan, hogy visszhangozták a közeli hegyoldalak.

„Én Istenem, segélj rigmust kitalálni,
S véle az ifjú párt szépen felköszöntni.
Me't nem akáriknek mennyegzője vagyon!...
–'Szen az egész falu örvedezhet, nagyon –
Mivel Bajkó Péter falunk lakója lett,
S immár őrködni tud mindannyiunk felett.
Mert maga a király kitüntette volt őt,
S ezé'tt meri jámborítani a csendőrt.
Miként egy védangyal, ő mellettünk úgy áll!
S ezé'tt kell adjunk a jó Istennek hálát.
Ráduly Erzsike, a legszebbik viola,
Ki Bajkó Péternek leszen immár párja.
Úgy viruljanak ők, miképpen a rózsa,
S szaporodjanak es, akár a pityóka.
De szóvá kell tenni azt a nagy örömet,
Hogy két doktor úrt es látunk magunk között.
Legeslegjobbkor ők ideérkezének,
Így hát nekik es szól az üdvözlő ének.
Mostan hát mindenki emelje poharát,
S örvendjünk, vigadjunk egész éccakán át!”

Nagy éljenzés, vivátozás követte szavait, a két úri vendég pedig csudálkozó pillantást váltott, hiszen az őket megnevező négy sor rögtönzés... talán a többi is?... Majd összekoccintották a kicsi poharakat, melyből soha nem érzett illat áradt. Éppen kérdezni akarták a származását, de már arra végigfutott az üldögélők során, mint hírláncon, hogy ez bizony Korondról való szilvapálinka, amit eperfa hordóban érleltek.

A nagy vacsora után, mikor már borral tele poharak koccantak össze, a vőlegény állt fel. Oda-odapillantva a két édesanyára és szép feleségére, könnyeivel küszködve kezdte mondókáját:

– Bocsánatot kell kérnem azoktól, akik nincsenek itt. Az egész falut kellett volna meghívjam: hiszen alig van olyan gazda, aki valamicskét ne segített volna. Üzenem nekik, hogy visszontszívességre számíthatnak. Adjanak nekem erre alkalmat ők, a Mindenható adjon erőt hozzá!

Nagy éljenzés követte a szavait, majd a tanár intett a zenészeknek, és énekelni kezdett olyan szépen, miként a templomban szokott, ha helyettesíti a kántor urat.

„Meggötöm lovamat, piros almafához.
Magamat kötöttem gyöngé violához.
Lovamat eloldom, amikor a hold kel,
De tőled violám csak a halál old el.”

Nem volt ismerős ez a népdal, mert más tájon termett, ezért megismélték még kétszer, azután már mindeki fújta. Utána csárdás zendült a hegedű és a cimbalom húrján, amit Basa Tercsi énekelt, és annak ütemére lépkedett le a tornácról, a kisbíró óvakodott feléje.

„Nem vagy legén’, Berci, nem vagy legén’, Berci,
Nem mersz megcsókolni.
Hej, hogyha én legén’ vónék,
S hajzátok eljárnék:
Apád-anyád előtt, Biri nénéd előtt
Páros csókot adnék!”

Kettesben ropták végül a táncot. De csak három fordulót, közben két emelintést mutattak, utána álltak, mint a szobor, a vőlegényre meresztvén a szemüket ketten egyszerre harsogták:

– Isteni szerencse, hogy Bajkó Péter bátor legén’... S páros csókot mérészel adni... No... lássuk sza!

– Lássuk sza! – kiabálták vagy négyen-öten, majd mindnyájan, még Frici és János is – Lássuk sza... lássuk sza!

Az ifjú pár kicsit vonakodva fordult egymás felé. Amint elcsattant a csók, megint zene és ének zendült, Tercsi fújta a szívbe markoló dalt, s lassan lépkedett az ifjú pár felé.

„Elmenék a zö’d erőbe sétálni,
Leülék egy zöld fa alá nyugunni.
Nyugvásimban elaluván oly szépen
Odajöve filibili szép madár.
Körme között hozza nekem cédolát
Abba’ hozá szép szeretőm szándékát.”

Maros mentén két szép zöld ág illendő,
Reja szálla két szép madár – hajlandó.
Egyik neve Bajkó Péter – illendő
Másik neve Ráduly Erzsí – hajlandó.”

Alkonyodott, mert holdtalan volt az ég, s a csillagok fényét fátyolfelhő tompította. Közben megteltek újra a poharak.

És ekkor megállt szájukban a falat, mert következett a legnagyobb meglepetés, de akkora, hogy a fehérnépek többsége elsikkantotta magát, némelyikük az Úrhoz fohászzkodott. Eddig nem tűnt fel senkinek az a pár bádogtányér, amely a tornác két végén csüng, méghozzá lefelé fordítva. És most azok alatt fény támad, vakító fény. A ház alsó fele mögül, ahonét ütemes vízcsobbanásokat lehetett hallani, Eszes Gyurka lopakodott elő, méghozzá hétköznapi, vízfoltos gúnyában, büszkén vigyorgott az álmélkodók felé.

Anikó szólalt meg elhaló hangon:

– Csak azt tudnám, hogy nem valami Isten ellen való gurucsálódás-e ez!

– Ugyan már, miért volna? – kérdezte Péter, aki maga is megijedt, hogy milyen dermedten néz a lámpák felé majdnem mindenki. – Tudják, ez olyan... hogy van egy dinamó, amit a víz hajt... ez egy vascsőben forgó henger... és ugye, a kovakőhöz csapódó acél is szikrázik!

– Ohhó, hát csakugyan! – mondták többen is a férfiak közül, nagy megkönnyebbüléssel. – Ott vannak azok a drótszalak, azoknak likas lehet a közepe, s azon menyen a szikra, úgy-e?

– I-igen... valahogy olyanformán halad az áram a vezetékben – hagyta rájuk Péter.

Most már sokan felkeltek az asztaltól, mert meg kellett nézni a fény forrását, némelyikük még fel is kapaszkodott a tornác karfájára, s ujját a körte formájú üveghez érintette. Péter odasúgta feleségének:

– Drága lelkecském, ládd-e, a két doktor úr ugyancsak kíváncsi arra, ami hajtja a dinamót. Megmutatom nekik, mindjárt jövök!

Valóban csak pár percet töltöttek a ház túlfelén, már jöttek vissza, a két úri vendég elismerően pillantgatott egymásra, s talán hangosan is szót ejtenek erről a leleményről, de éppen akkor áradt végig a völgyön egy hideg fuvallat, megborzongatva mindenkit. Leginkább a szász vendéget, aki előbb már majdnem lázra gyanakodott, hiszen bokáig érő kabát volt rajta. És ekkor nagy lánggal csapott fel a tűz. Elő volt készítve az is: a tornáccal átellenben egy gúla alakú farakás terpeszkedett, akkora, mint

egy kis szénabuglya. Jólesett a meleg, gyönyörű volt, ahogy lobogtak a lángok, a méternyi magas lebegő, vörös nyelvek.

Az ég alja már világosodott a szemközti, Gyilkos-tó felőli oldalon, amikor a gépkocsi kigördült az udvarról. Mindenki elkísérte az úri vendégeket egészen a főútig, s onnét integettek utánuk. A zenészek pedig egy verbunkossal búcsúztatták.

Ők ketten szótlanul himbálóztak a zötykölődő járművön. Talán kilométernyit megtettek már, amikor megszólalt Dévai:

– Az ősszel még csurdé katlan volt Udvarmező... Hihetetlen szervező-készsége lehet ennek a Bajkó Péternek. Igaz, segítségére volt a mestere is, akinél tanulta a géplakatos szakmát, s akit – amint elpanaszolta nekem – a nagy fűrésztelepről kirúgtak, mert nem tud románul... No, nekem ebből is hasznom lehet, mert lakatosműhelyt nyit a városban... Mi mindent lehetne ilyen szakemberekkel művelni itt. Hát nem?

– Bizony – helyeselt a barátja. – Én pedig most tudtam meg igazán, hogy mit jelent egy jó pedagógus.

– Takáts Bálintra gondolsz?... Hogy előre kipróbáltak mindent?

– Nem az a lényeg, hanem ahogy ő dirigált: egy intésére kiállt az a természetes asszony, s dalra fakadt, a zenészek pedig kísérték... Az ám! – csapott a fejére. Az ifjú pár is csak a tanár fejbiccentése után csókolta meg egymást. No és a berendezés: mintha színpad lenne a ház eleje, nézőtér az asztalok, és leghátul az a nagy farakás, hogy annak lángja ünnepi hangulatot teremtsen. S az a sok tuskó, ott körben! Azokra rá lehetett ülni elszívni egy-egy cigarettát, amit a kézzel kikapart parázsszal gyújtottak meg. Amikor az a hadari beszédű atyafi csinálta először, azt hittem, fakírt látnak szemeim!... Ujjai közé fogta a parazsat, majd a tenyerében tartva érintette hozzá a cigarettát. Még egy kicsit mélzott is, mielőtt visszadobta volna. De aztán láttam, hogy a többiek is ezt művelik.

– Bizony – bólintgatott Dévai –, drága a gyufa!... Hanem a tanár úrral valami komoly dologról váltottatok szót, mert kicsit elborult a képetek!

– Én vagyok az oka! Kellett nekem faggatóznom, hogy a székelyek miért gyanakodnak úgy a szászokra! Hát aztán megkaptam a magamét, idézett egy átokmondást: „Sülj meg úgy, mint Budai, Ferenc Están s Pál Józsi!” Ismerős ez neked?

– Igen, rémlik. A múlt századból való – komorodott el Dévai is. – Családunk ideköltözése táján történt, amikor gyújtogatáson tetten értek három

embert. Ezeket állítólag a régeni szászok bérelték fel. Bosszúból, mert a szabadságharc idején marosfalvi század szállta meg a városkát.

– Ezek szerint tűzbe vetették őket!...

– ...Bizonyára. Azóta sem szünetel a gyanakvás... Pedig arról nem is tudnak, hogy a szebeni szászok így nyilatkoztak a trianoni döntés előtt: „Kényszerűen tudomásul vesszük a katonai, hatalmi erőviszonyokat, és egy nemzetiségi autonómia reményében támogatjuk Erdély Romániához való csatlakozását.” Hogy erre milyen meghatalmazásuk volt, milyen egyeztetés után tették, azt nem tudom, de Bukarestben szívesen hivatkoznak rá... Persze az autonómiát kifelejtik belőle!

– Most aztán megkaptuk! Nálunk is román tanító van, aki egy szót nem tud németül. És a mi falvaink nagyon megrekedtek az utóbbi évtizedben, az idejüket egy részét már nem lesz hova tenni apáméknak, ki kell önteni a tavalyit. Pár éve még olykor jöttek Gyergyóból bort cserélni deszkáért, de most csak vonaton lehetne. Az ugyan nincs távol tőlünk, ám Parajdon megint szekérré kellene rakni.

– Annak a vasútvonalnak hosszabbítását fontolgatták a háború alatt, Sófalva irányába, majd át a Bucsin és Nagysomlyó nevű hegy között Szentmiklósig. Azt a tervet kellene feleleveníteni, hogy ne legyünk elzárva egymástól... Meg kell környékezni a megyétek vezetőjét. Tudod mit! – emelkedett fel ültében Dévai, s közben a gázt is elfelejtette nyomni, így a kocsiját majdnem megállt. – Fel fogom keresni ezt a mi főispánunkat, hogy hívja meg a illetékes kollégáit egy vadászatra. Majd rendezünk valami nagy murit, tejbe-vajba fürösztjük őket, és lövetünk nekik szarvast, vad-disznót, akár hiúzt is!

Amikor leányával együtt felszállt a vonatra Rohonczy, csak akkor kezdett rágódni azon, jól tette-e, hogy „egy fütytyentésre” ráállt erre az irdatlan hosszú utazásra. Igaz, mérlegelni nem volt idő.

Amint helyet foglaltak a viszonylag tiszta fülkében, ahol éppen kigyuladt a villany, leánya úgy kezdett csicseregni, mint egy énekesmadár: hogy pár napig akár ott is maradhatnak Bukarestben végiglátogatni régi, kedves ismerőseiket meg a ruhaszalonokat, esetleg egy hangverseny, színház... Szívesen hallgatta, de arra már nem érzett hajlandóságot, hogy bár egy napot ott töltsön.

– Te maradhatsz, nekem semmi kedvem...

Brassóban csak félórát kellett várni a csatlakozásra. A fiatalasszony divatlapot vásárolt, ivott valami üdítőitalt, ő pedig szokásától eltérően